

Westland/Oostland, samen op weg naar de emissieloze kas in 2027

Afsprakenkader waterkwaliteit en glastuinbouw

Context afsprakenkader

Het doel van dit afsprakenkader is: het op een zo efficiënt mogelijke manier regionaal samenwerken om een (nagenoeg) nulmissie vanuit de glastuinbouw naar het oppervlaktewater, bodem en ondiepe grondwater (als emissieroute naar het oppervlakte water) te realiseren in 2027, conform de visie van het Platform Duurzame Glastuinbouw. Bij het terugdringen van de emissies ligt de focus op nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. De betrokken gemeenten, waterschappen en glastuinbouwsector werken samen omdat zij, vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en taken, een rol hebben bij het realiseren van een (nagenoeg) nulmissie in 2027. De samenwerking moet dienen als katalysator, door acties onderling af te stemmen en nieuwe initiatieven te agenderen.

Om het doel in 2027 te halen en om voor de glastuinbouwsector de wereldwijde koploperpositie te behouden, is het nodig dat bewustwording van de noodzaak van (nagenoeg) nulmissie plaatsvindt en lange termijn investeringen hierop afgestemd zijn. Hierbij is het de ambitie om beschikbare capaciteit en financiële middelen efficiënt in te zetten. Voorts wordt met de samenwerking beoogd dat de glastuinbouw door de deelnemende partijen gelijke kansen/mogelijkheden wordt geboden ("level playing field") als het gaat om de uitvoering van de wetgeving en de oplossingen die nodig zijn voor het reduceren van de emissies.

1: Europese Kaderrichtlijn Water

De gemeenten Westland, Pijnacker-Nootdorp, Lansingerland, Midden-Delfland, Zuidplas, Waddinxveen (en via hen hun omgevingsdiensten), Glastuinbouw Nederland, de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Delfland (hierna te noemen: partijen) geven met dit afsprakenkader uitdrukking aan de wens om gezamenlijk

de emissies van de glastuinbouw naar oppervlaktewater, bodem en ondiepe grondwater in het gebied van de twee genoemde waterschappen terug te brengen tot nagenoeg nul voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Partijen zijn het eens over de volgende samenwerkingsrichting:

Overwegingen

1. Nederland heeft een wettelijke resultaatsverplichting met betrekking tot de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, voortkomend uit onder meer de Europese Kaderrichtlijn Water en het Activiteitenbesluit. Dit doel dient uiterlijk in 2027 bereikt te zijn.
2. In het beheergebied van de waterschappen zijn glastuinbouwemissies een belangrijke oorzaak van een achterblijvende oppervlaktewaterkwaliteit;
3. Het relatieve belang van diffuse (bodem)lozingen en incidenten wordt steeds groter in de totale emissie van stoffen naar het oppervlaktewater;
4. Waterschappen, provincie en gemeenten hebben ieder taken en verantwoordelijkheden voor delen van deze waterkwaliteitsopgave in de regionale wateren van de beheersgebieden van het Hoogheemraadschap van Delfland (HHD) en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK);
5. De Nederlandse glastuinbouwsector heeft de ambitie om te komen tot een circulaire kas, wat wil zeggen dat alle grondstoffen zoals meststoffen en water worden hergebruikt. Dit is een duurzame manier van telen. Groenten, zachtfruit, snijbloemen en (pot)planten worden op die manier geteeld binnen een duurzaam systeem met aandacht voor mens, dier, milieu en omgeving. Glastuinbouw Nederland zet zich in om haar leden te ondersteunen die ambitie te behalen. Dit doet zijn door onder meer het stimuleren van (duurzame) innovatie, kennisontwikkeling en kennisoverdracht in het ondernemersnetwerk.

Gezamenlijke constatering en uitgangspunten

De gezamenlijke constatering en uitgangspunten voor tuinbouw en waterkwaliteit in de beheersgebieden van HHD en HHSK zijn samengevat in de volgende punten:

1. Het is de gezamenlijke ambitie van partijen om een nagenoeg nulmissie te bereiken van de glastuinbouw naar oppervlaktewater, bodem en ondiepe grondwater in 2027 voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, waarbij duurzaamheid het uitgangspunt is. Bij bodemlozingen beperkt dit zich tot lozingen waarbij een lozingsroute naar het oppervlaktewater aannemelijk is. Deze ambitie komt overeen met de visie van het Platform Duurzame Glastuinbouw (zie bijlage 2);
2. Partijen ervaren een toegenomen urgentie om tot (nagenoeg) nulmissie te komen vanwege de naderende deadline van de Kaderrichtlijn Water;
3. Daar waar belangen samenkomen, werken partijen samen om de ambitie (zie punt 1) te realiseren;
4. Elke partij stelt menskracht beschikbaar om invulling te geven aan het afsprakenkader;
5. Partijen streven naar een kostenefficiënte aanpak voor zowel de glastuinbouwsector als de overheid. De kostenverdeling zelf, tussen de partijen, maakt geen deel uit van dit afsprakenkader;

6. Voor de uitwerking van de ambitie is een bestuurlijk vastgesteld actieplan opgesteld, dat in de periode 2022-2027 uitgevoerd zal worden (zie bijlage 3). Op basis van voortschrijdend inzicht kan dit actieplan worden geactualiseerd;
7. Goede samenwerking en transparantie tussen (de verschillende) partijen is nodig, zodat adequaat kan worden gehandeld op basis van alle beschikbare informatie. Eventuele uitwisseling van gegevens zal gebeuren conform de eisen van wet- en regelgeving.

Afspraken

1. Ieder van de partijen neemt (vanuit de eigen taken en bevoegdheden) de verantwoordelijkheid voor het halen van de ambitie: de emissies van de glastuinbouw naar oppervlaktewater, bodem en ondiepe grondwater in het gebied van HHD en HHSK terug te brengen tot nagenoeg nul in 2027, voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.
2. Partijen hebben dit afsprakenkader in 2022 geactualiseerd en uitgewerkt in een actieplan tot 2027 (zie bijlage 3). Partijen committeren zich aan de opgenomen acties (incl. rolverdeling en planning) en verplichten zich tot uitvoering van de acties (genoemd in bijlage 3), met inbegrip van verwerking van tussentijdse evaluaties. Desgewenst betrekken partijen daarbij ook andere relevante partijen. Bredere voorlichting en bewustwording van de sector en het aanhaken van de omgevingsdiensten is daarom van belang.
3. Partijen stellen een ambtelijk “regio-overleg” in, dat de samenhang tussen de verschillende sporen bewaakt. Elke partij borgt de tijd- en mensinzet van de eigen organisatie. De gemeenten borgen de inzet van de omgevingsdiensten.
4. Partijen bespreken de voortgang van het uitvoeringsprogramma minimaal 2x per jaar, met als uitgangspunt dat bestaande overlegstructuren zoveel mogelijk worden benut.
5. Het afsprakenkader is geldig van 1 januari 2023 tot 31 december 2027, met tussentijdse evaluatiemomenten.
6. Met instemming van de partijen kunnen nieuwe partijen toetreden tot dit afsprakenkader.

Rotterdam, 28 november 2022

Voor gemeente Westland, ter uitvoering van het besluit van B&W (22/11/2022, kenmerk *agendapunt 5.3.9 Emissieloze Kas*), M.R. Ferwerda

Voor gemeente Pijnacker-Nootdorp, ter uitvoering van het besluit van B&W M. van Bijnen

Voor gemeente Lansingerland, ter uitvoering van het besluit van B&W, M. Muis

Voor gemeente Zuidplas, ter uitvoering van het besluit van B&W (*13-12-2022*) B22-00050, W. Zijlstra

Voor gemeente Waddinxveen, ter uitvoering van het besluit van B&W (15/11/2022, kenmerk Z/22/114183), A. Kerssies

Voor Glastuinbouw Nederland Sectie Westland, J. Vooijs

Voor Glastuinbouw Nederland Sectie Oostland, I. Ammerlaan

Voor gemeente Midden-Delfland, ter uitvoering van het besluit van B&W (15/11/2022, kenmerk 120088), M. Oderwald-Ruijsbroek

Voor hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard, ter uitvoering van het besluit van D&H (01/11/2022, kenmerk 2022.10767), A.J.B. van der Klugt

Voor hoogheemraadschap van Delfland, ter uitvoering van het besluit van D&H (15/11/2022, kenmerk 2735) M. Vissers

Voor Provincie Zuid-Holland, ter uitvoering van het besluit van college van GS J.N. Baljeu

Bijlage 1: waterkwaliteit en bronnen in het beheersgebied van Delfland en Schieland en de Krimperwaard.

Nutriënten

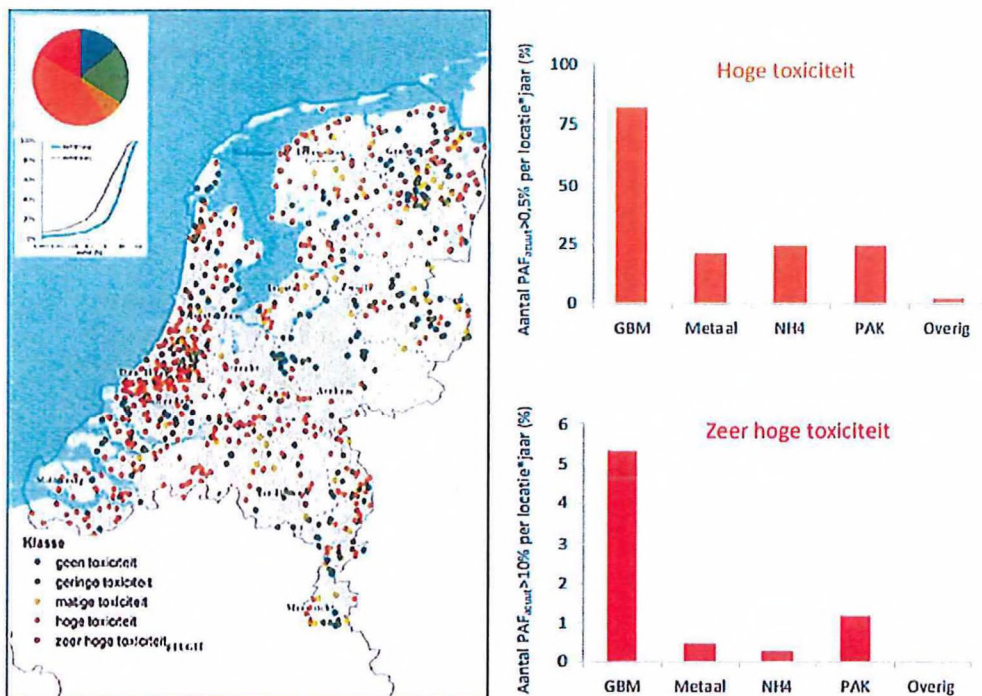
Beide waterschappen volgen de nutriëntenconcentraties in hun beheergebieden. De concentraties van fosfaat en stikstof zijn vaak nog (veel) te hoog en zijn dan beperkend voor de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. Een grote bron van deze nutriënten is de glastuinbouw.

Gewasbeschermingsmiddelen

Gewasbeschermingsmiddelen (GBM) worden in beide gebieden nog aangetroffen, vaak ook nog met een tental boven de milieunormen. Deze groep stoffen, ook wel bekend als bestrijdingsmiddelen, zijn bedoeld om landbouwgewassen te beschermen tegen schade en ziektes. Als deze stoffen in het water terecht komen kunnen ze schadelijk zijn voor het leven onder water.

In beide beheergebieden kleuren veel meetlocaties rood, oftewel kennen een zeer hoge toxiciteit (figuur 1a). De mate van toxiciteit (giftigheid) voor het waterleven wordt in Nederland grotendeels beïnvloed door gewasbeschermingsmiddelen (figuur 1b). Hierdoor wordt het waterleven belemmert, evenals het behalen van de KRW doelen. (Postma et al. 2021)

GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

Figuur 1a: Kaart van Nederland met de berekende toxiciteit in klasse uitgedrukt van geen tot zeer hoge toxiciteit (Postma et al. 2021).

Figuur 1b: Tabellen met op de x-as de stofgroepen en op de y-as de hoeveelheid stoffen welke in de klasse oranje, hoge toxiciteit en in rood (een zeer hoge toxiciteit) valt (Postma et al. 2021).

Bron:

Postma, J., Keijzers, R., Slootweg, J., & Postuma, L. (2021). *Toxiciteit van Nederlands oppervlaktewater in de jaren 2012-2018* (nr 2021-43). STOWA.

Bijlage 2: Platform Duurzame Glastuinbouw

Het Platform duurzame glastuinbouw (PDG) is een landelijk platform waarin overheid en bedrijfsleven beleid op het gebied van glastuinbouw en duurzaamheid op elkaar afstemmen. Het Platform is een samenwerkingsverband tussen: Glastuinbouw Nederland, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (Uvw). Het PDG bestaat uit een stuurgroep met roulerend voorzitterschap en een ambtelijke voorbereidingsgroep, het zogenaamde managementplatform.

Het PDG is een voortzetting van Glastuinbouw en Milieu (GlaMi). GlaMi was gebaseerd op een convenant dat afliep in 2010. De convenantpartijen gaven aan een meerwaarde te zien in samenwerking op basis van een ieders eigen verantwoordelijkheid; GlaMi is daarom verder gegaan onder de naam PDG.

Visie

Omdat de verbruiksnormen voor meststoffen voor de glastuinbouwsector niet het gewenste (milieu)effect opleverden, is besloten over te stappen naar emissienormen. De uiteindelijke doelstelling is een (nagenoeg) nul-emissie in 2027 voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Het jaar 2027 is bewust gekozen. De uiterste datum van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) om te voldoen aan de eisen is 2027. De emissienormen gelden voor lozingen op oppervlaktewater (al dan niet via de riolering) en in de bodem. Vooralsnog gelden de emissienormen alleen voor substraatteelten. Voor grondteelten gelden nog steeds verbruiksnormen. Gewerkt wordt aan methodieken om ook de lozingen vanuit grondteelten te kunnen bepalen en meten, zodat ook voor grondteelten kan worden toegewerkt naar emissienormen.

Fases op weg naar Emissievrije glastuinbouw

De realisatie van een nagenoeg emissievrije glastuinbouw is op te delen in drie fasen die in elkaar overlopen. In eerste instantie kunnen ondernemers de emissie beperken door beter watermanagement en slimmere inzet van aanwezige technieken. In de periode erna (tot grofweg 2023) is de emissie verder te beperken door optimale inzet van de best beschikbare technieken (bbt) zoals die nu bekend zijn en/of op korte termijn praktijkrijp zijn. Voor de periode na 2023 zijn naar verwachting innovaties nodig, die nu nog in het stadium van fundamenteel onderzoek zitten.

Regelgeving

De algemene maatregel van bestuur (AMvB) waarin de voorschriften voor de agrarische activiteiten staan opgenomen, is het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (ook wel: Barim of Activiteitenbesluit) en de bijbehorende ministeriële regeling. De emissienormen zijn opgenomen in de ministeriële regeling. Hierin is een tabel opgenomen waarin de emissienormen voor een aantal gewasgroepen voor stikstof (in kg N/ha/jaar) aflopen tot (nagenoeg) nul in 2027.

Regelgeving rondom het terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater is in ontwikkeling, conform de inhoud van de 2^e Nota Duurzame gewasbescherming.

nr	Actie	Korte toelichting	Trekker	Overig betrokken partijen	Inschatt. uitvoeringsperiode	Financiering geregeld?
kennis						
K1	onderzoek herkomst gewasbeschermingsmiddelen	Onderzoek naar herkomst gsm's door CLM: financiering via Stichting Kennis In Je Kas en Stimuleringsbudget. Begeleidingsgroep.	GTNL	HHSK, HMD	2022-2023	Ja, via STOWA en Stichting Kennis In Je Kas
K2	Onderzoeksproject lekverliezen	Kosten voor onderzoek zijn gedekt.		Waterschappen, gemeente, ministerie I&W, prov. ZH, Stichting Kennis In Je Kas	2021-2023	Ja, o.a. via STOWA/betrokken partijen
K3	Kennisontwikkeling optimaliseren hergebruik	Kennisontwikkeling via Innovatieprogramma Glastuinbouw Waterproof.	GTNL		2022	Ja, via Stichting Kennis In Je Kas
K4	Alternatief waterscan	Huldg project Waterscan loopt niet, bekeken wordt een alternatief. Bijv digitale tool. Binnen KOM project wordt wel gewerkt aan cursusmateriaal aan te sluiten op HNT (voortelers en materiaal voor scholen.	GTNL ea	Pij-No (themalessen op middelbare scholen)	2022	Wat dekking voor, maar oude project liep niet, is stopgezet. Nieuwe dekking voor nieuwe opzet is mogelijk uit oude budget.
K5	Innovatie meettechnieken	1/ Binnen een PPS loopt het project Ontwikkeling nitraatmeter. Evt pilot draaien. 2/ eDNA via Waterschappen. 3/ onderzoek inzetbaarheid Betyv-boat	GTNL ea	HMD, HHSK	2022	Deels gedekt.
K6	Watercoaches	Ontwikkeling cursusmateriaal en uitrol. Ontwikkeling met oa ook scholen en kennisinstellingen	GTNL			Ontwikkeling cursusmateriaal is gedekt. Pilot en uitrol daarna nog niet.
K7	Opleiden toezichthouders Waterschappen en OD's (waterspecten) (opleidingssuren)	Een glastuinbouwbedrijf vergt meer specialisme, kennis en tijd om goed toezicht te kunnen houden dan andere bedrijven binnen dezelfde milieucategorie. Om mensen intern op te leiden is extra menskracht nodig. Daarnaast draagt extra toezicht tijdens de bouw van nieuwe kassen ook bij aan een betere toezicht als de kas eenmaal in gebruik is genomen. Ook hier is meer menskracht nodig. We willen dit de komende jaren uitrollen om te kijken of het bijdraagt aan beter toezicht en een emissieloze kas. We schatten in dat hier (voor ODMH) 2 fte voor nodig is voor de komende 3 jaar.	Gemeenten	ODMH	2022-2024	Binnen bestaande programma is hier gedeeltelijk aandacht voor, extra budget is nodig voor opleiding/cursus.
communicatie						
C1	Communicatiestrategie	Onderzoek naar en uitwerken van communicatie-uitingen voor bewustwording/gedragbeïnvloeding.	HHSK en HMD	GTNL, gemeenten, PZH	2022	Binnen bestaande formatie.
C2	Doorontwikkelen website glastuinbouwwaterproof	Communicatie via website www.glastuinbouwwaterproof.nl. Op glastuinbouwwaterproof wordt kennis opgelaten mbt emissiebeheersingstechnieken. Dit moet gepubliceerd worden. Daarnaast moet de toegankelijkheid verbeterd worden.	GTNL	Allen	2022	Nog niet geregeld, mogelijke koppeling met punt 4.
C3	Film lekverliezen	Film voor brede verspreiding & presentatie bij gewasgroepen	GTNL	OD's, HH's	2021	Wardt al aan gewerkt, samen met AVAG.
C4	Winnovatie-challenge	Challenge voor oplossingen om lekstromen (via de bodem) tegen te gaan.	HMD en HHSK	GTNL, gemeenten, PZH	2022	Ja
handhaving						
H1	Monitoren riooldebieten	Met inzicht in de debieten kan het lozingsgedrag van bedrijven beter worden gecontroleerd en kan de beschikbaarheid van het riool worden geborgd	ODMH	Zuidplas, Waddinxveen, HHSK	2022-2023	Binnen bestaande formatie.
H2	Inzet risico-gestuurde aanpak HMD	Inzet capaciteit en middelen voor ontwikkelen instrumentarium (o.a. risico-hotspots, eDNA toepassing) en uitvoering risico-gestuurde handhaven	HMD	OD	Pilot 2022, voortzetting GA in RA vanaf 2023.	Voortzetting capaciteit zoals in GA is streven voor begroting Delfland.
H3	extra fte HHSK gebiedsgerichte aanpak	extra fte voor data-analyse en (ondersteuning) handhaving en mobiele meters inzetten bij gebiedsgerichte aanpak binnen HHSK	HHSK	OD	vanaf 2022	Ja
H4	taskforce 'naborg en naleving'	extra fte voor tijdelijke taskforce welke zicht richt op het komen tot een effectieve (repressieve) handhaving (met oog voor zorgvuldigheid en gebruikmakend van de bevoegdheden)	HMD	GTNL, gemeenten, HHSK	2022-2023	Nog niet belegd.
H5	Intensivering handhavingcapaciteit Omgevingsdienst	Extra (thematische) controles op o.a. indirecte lozingen i.s.m. waterschappen	Gemeenten algemeen	Waterschappen	projectmatig 3 jaar, jaarlijks extra controles inplannen	Niet structureel, projectmatig is wellicht wel mogelijk (3 jaar).
		Gemeente Zuidplas en Waddinxveen reserveren allebei 10.000 euro voor intensivering handhaving ODMH in 2022. De ODMH gebruikt dit budget om glastuinbouwbedrijven extra na te lopen. Hiervoor wordt onder andere de aanpak nullozing gebruikt. Ook wordt extra gecontroleerd op lekstromen, bodemlozingen en de waterbalans. Eind 2022 worden de resultaten van deze aanpak meegeluend	ODMH	Zuidplas, Waddinxveen, HHSK	2022	Ja
		Gemeenten Zuidplas en Waddinxveen gaan indicatieve nitraatzetmetingen uitvoeren om mogelijke verontreiniging op te sporen. In overleg met het HHSchieland en ODMH wordt gekeken op welke plaatsen/bij welke bedrijven moet worden gemeten. We gaan dit voor 2 maanden doen en kijken daarna of dit meerwaarde biedt. De uitvoering gebeurt binnen de bestaande uren van gemeenten en ODMH.	Zuidplas, Waddinxveen	ODMH, HHSK	2022	Binnen bestaande formatie.
		Sinds 2021 pakt de ODMH bodemlozingen aan in de kassen in Greenport Beskoop en omgeving. Dit gaat voornamelijk over huurkassen waarin kwekers hun planten laten overwinteren, stekken of afharder. In deze kassen is bodemlozen een probleem. De ODMH gaat actief handhaven op het beïnvloeden van de bodemlozingen.	ODMH	Zuidplas, Waddinxveen	2022 - 2026	Hier is extra ruimte voor gereserveerd in het jaarprogramma
		Gemeenten Westland, Midden-Delfland en Pijnacker Nootdorp gaan met ODH en Hoogheerlandschap Delfland samenwerken aan een intensivering van onderzoek op locaties waar in de gebiedsgerichte aanpak structureel afwijkende waarden vastgesteld maar geen oorzaken werden gevonden. ODH zal door te schuiven in de planning 10 tot 20 locaties opnemen in bestaande controleaanpak en hierin Delfland gerichte controles op lekkages uitvoeren.	ODH i.s.m. Delfland	Westland, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp	2022- pilot, bij succes te continueren	Gedekt in bestaande budgetten
		Verkenning Taskforce Waterkwaliteit Westland. Doel: forceren doorbraak door meer inzet en betere afstemming Inspectieoverheden en omgevingsdienst. Sterk gericht op monitoring en doorvertaling naar uitvoering controle en handhaving/aanpak probleemlocaties.	Gemeente Westland	ODH, Delfland, Provincie (overige partijen nog te betrekken)	2022-2027	Nee, wordt momenteel verkend.
H6	Aandacht voor waterkwaliteit bij kasbouwers en installatiebedrijven	Kennis delen en ophalen. In telefonische contacten met kasbouwers en installatiebedrijven willen we onderzoeken of en hoe zij een rol kunnen spelen in de aanpak nullozing, toelichting geven aanpak nullozing	gemeenten algemeen	Projectgroep, OD	2022	Binnen bestaande formatie.

